

Werkboek bij

Data?? Dûh!

Zo ja,
waarom niet

John van Ameijde

Juanita van der Hoek

Workshop dd 4 december 2019

Aanleiding: 40-jarig jubileum SSNB, Sport Service Noord Brabant.

Inhoud

1.	Data?? Düh!	3
a.	Allang! of Ammenooitniet!	3
	Ultrakorte samenvatting	3
2.	Data is niets nieuws	3
a.	Waarom gebruiken we niet gewoon de 'monitor sociaal domein'?	4
3.	Waar wil je naar toe	4
a.	Opdracht gemeenten	4
b.	Het verschil tussen sturen en monitoren	4
4.	Gezond en gelukkig oud in	5
a.	De instrumenten toegelicht	6
b.	Eerst de omgeving.	6
	BrOs, Brabant Omgevingsscan	6
	De Vlag van Brabant	7
c.	Sociaal domein.	9
	De Suite	9
	De GGD-monitoren	10
	Verrassende inzichten:	12
	Meer informatie:	13

1. Data?? Düh!

a. Allang! of Ammenooitniet!

Het 'Düh in de titel van deze workshop kan tweeledig worden uitgelegd:

- Data, natuurlijk, daar werk ik allang mee! Of:
- Data? Ammenooitniet!

Voor degenen die geen koudwatervrees meer hebben voor data, laten we zien wat je er nog meer mee kunt. Voor degenen die het nog ver van zich af willen houden (om allerlei redenen) laten we zien hoe simpel en veilig het kan zijn en wat je er aan kunt hebben. Geen ingewikkelde, technische verhalen; wel direct toe te passen 'recepten' om data-gedreven beleid te 'bakken' met ingrediënten en werktuigen die elke gemeente al in huis heeft.

We koppelen de workshop aan de doelstelling die elke gemeente zal aanspreken: "Gezond en gelukkig oud worden... Hoe doe je dat en wat is daarvoor nodig?" Draagt een gezonde levensstijl bij aan hoe wij ons lichamelijk, maar ook geestelijk, voelen? En is dat dan het antwoord op onze vragen? Kunnen we dat uit data halen?

Voor de groep die allang met data werkt: ja, dit kan er ook mee. Voor de groep die ernstige twijfels heeft (daar geloof ik niets van, je kan me zoveel vertellen, het zoveelste goudklompje of broodje aap verhaal) hopen we de drempel te kunnen slechten.

Ultrakorte samenvatting

De Data Science Hub van VNG Realisatie heeft met een aantal gemeenten en de GGD gekeken naar de Gezondheidsmonitor en heeft de data laten spreken. Dit heeft zowel de gemeenten als de GGD handelingsperspectief gegeven en zij zijn daarop gaan bewegen. Bewegen op zowel de individuele benadering van personen (sociaal domein) als de benadering van 'gezonde omgeving' (ruimtelijk domein). In de rest van het werkboek krijgt u de handreiking hoe u voor uw eigen gemeente tot dezelfde beleidsinformatie kunt komen.

Deelnemende gemeenten:

Delft, Westland, Amersfoort, Oude-Ijsseldijk, Almere, Brummen, Horst ad Maas, 's-Hertogenbosch, Eersel, Zoetermeer, Enschede, Waddinxveen, Den Haag, Utrecht en Roosendaal

Deelnemende Organisaties:

Dienst gezondheid Jeugd, SSNB, GGD-HvB, GGD-Nederland, VNG

2. Data is niets nieuws

Zoals de presentatie aangeeft, zijn data al zo oud als de mensheid. De vorm is inmiddels ingrijpend verandert hoewel het nog steeds leuk is om spoorzoekertje te spelen. Als het gaat om data gestuurd beleid, gebruiken we andere 'sporen'. We gebruiken de informatie die we zelf hebben geregistreerd in de diverse systemen. Daarmee kunnen we ook direct het verschil duidelijk maken tussen 'Big-data' werkwijze en data-gestuurde beleidsontwikkeling. Het werken met big-data is te vergelijken met 'roeren in een grote pot met ingrediënten en hopen dat je een patroon ontdekt'. Zoiets als het eeuwen later eren ontcijferen van hiëroglfen door mensen die de taal / schrift nooit geleerd en toegepast hebben. Data-gestuurde beleidsvorming is het werken met wat we zelf registreren en dus ook het nadenken over wat we vastleggen en waarom. Je kunt dat het beste vergelijken met een ingrediëntenlijst van een te maken recept. Als je vaak genoeg gekeken hebt naar "Heel Holland bakt", weet je dat je voor appeltaart andere ingrediënten nodig hebt dan door worteltaart. Maar je weet dan ook dat er vele variaties zijn op appeltaart (en op worteltaart). Je bepaalt zelf welke ingrediënten je wilt toevoegen.

a. Waarom gebruiken we niet gewoon de 'monitor sociaal domein'?

Data zijn beperkt houdbaar. Als het om personen gaat: morgen kan het anders zijn. Als we data-gestuurd willen kunnen werken, moet de methode wel duurzaam zijn. De monitor sociaal domein is een manier om big-data te visualiseren, te presenteren. Het is niet een duurzaam construct want de gepresenteerde onderdelen hangen als los zand aan elkaar. Deze monitor is niet een samenhangend geheel waarmee je beleid kunt sturen. Je kunt pas sturen als duidelijk is wat het effect is van het 'draaien aan een knop op alle andere knoppen'. Dat vraagt dus om een samenhangend geheel. Data zijn een hulpmiddel, geen doel op zichzelf. Data vormen met elkaar een fluïde substantie, het onderliggende construct wat ons in staat moet stellen om te kunnen sturen, moet zorgen dat we grip krijgen op de data in ruwe vorm die met elkaar de fluïde elementen vormen van deze substantie.

3. Waar wil je naar toe

Data-gestuurd werken betekent gericht sturen: weten waar je heen wilt. Dat houdt ook in: een volgorde van handelen

- Doel bepalen => gewenste effect(en)
- Route uitstippelen => wat is nodig
- Controlepunten toevoegen => data!
- Meten of je op de goede weg bent
- Bijsturen => PDCA

Sinds de decentralisaties hebben gemeenten de mogelijkheid om zelf koers te bepalen (beleidsvrijheid) maar dat vraagt ook om gerichte keuzes maken en verantwoording (beleidsverantwoordelijkheid). Veel gemeenten werken nog reactief: een ontwikkeling meldt zich en stante pede moet bedacht worden of dit gewenst is of niet en zo ja, waarom niet. Het grote risico van ad hoc besluiten is dat deze niet integraal zijn afgewogen en niet breed geargumenteed. Vaak worden verzoeken afgewezen om reden van 'nu geen geld' zonder dat er een relatie wordt gelegd met de taken van een gemeente.

a. Opdracht gemeenten

Eerste opdracht van gemeente is: preventie, zorg dat mensen zichzelf kunnen redden. Tweede opdracht van gemeente, met name sociaal domein, is: zorg dat mensen zodanig worden ondersteund dat zij zichzelf kunnen redden en op bij hen passende wijze kunnen participeren.

Deze wetten (Wmo, Jeugdwet en Participatiewet) geven al een doel aan (vergroten zelfredzaamheid, versterken participatie) maar de weg ernaar toe is vrij te kiezen. Dit zijn overigens niet de enige wetten die van belang zijn, ook de WPG (Wet Publieke Gezondheid) doet ertoe en natuurlijk de Omgevingswet. Deze 'grote doelen' van de wetten, kunnen we beschouwen als 'allesomvattend' maar ... "alles" is teveel. Het helpt om kleinere doelen te formuleren, zoals:

- dementie proof zijn,
- niemand meer in de uitkering want aan het werk,
- eenzaamheid daalt onder alle leeftijdsgroepen,
- kwaliteit van leven stijgt voor alle inwoners.

Elk van deze doelen is al eens benoemd door 1 of meerdere van de 350 gemeenten in Nederland. Elk van deze doelen kennen een harde, inrichtingskant en een zachte, sociaal domeinkant. Het bepalen van een goed te behalen doel, met een meetbare route, is nog niet zo eenvoudig. Want je moet weten waar je beïnvloedbare factoren zitten. *Wat je niet kunt beïnvloeden, kun je niet op sturen.*

b. Het verschil tussen sturen en monitoren

Wees je bewust van het verschil tussen sturen en monitoren. Bij sturen meet je of je op de goede weg bent, je volgt de gekozen route naar de gewenste effecten (outcome). Bij monitoren meet je de output maar je kunt er niets aan veranderen. Voorbeeld: de waterstanden of eb- en vloedtijden registreren.

4. Gezond en gelukkig oud in

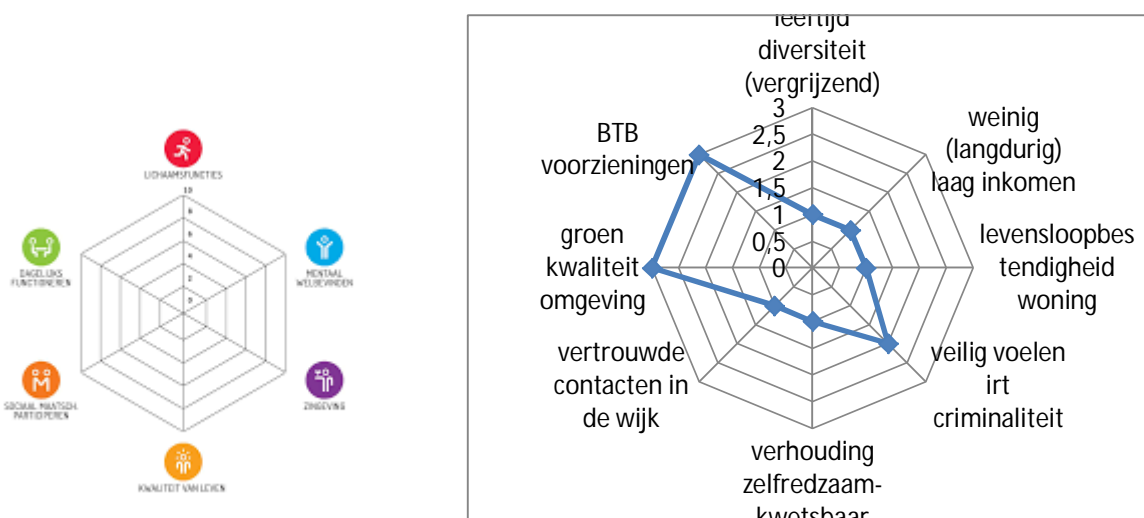
We sturen op de inclusie gedachte. Het begrip 'inclusie' is net zo vaag als 'gezondheid'. Iedereen heeft een beeld maar zelden is dit beeld concreet en compleet te maken. Dat leidt tot vragen als:

- waar kunnen we invloed uitoefenen en
- welke samenhang en samengesteldheid bestaat er tussen de diverse actoren en factoren?

We, de eerder genoemde partijen, hebben daarvoor diverse instrumenten ontwikkeld. In het volgende overzicht kun je zien hoe die zich tot elkaar verhouden.

	objectief	subjectief
Omgevingswet	'Vlag van Brabant'	Profieltaart van BrOs, Brabant Omgevingsscan
Sociaal domein	Klantgegevens uit 'De Suite'	De antwoorden van de diverse GGD-monitors

Anders werken, anders kijken en dus ook anders presenteren. De verschillende methodes uit de tabel worden hieronder benoemd. De weergave is steeds in de vorm van een spinnenweb; in termen van de omgevingswet zou je dit kunnen zien als 'afwegingskader'. Zowel bij de individuele scores, het spinnenweb van Machteld Huber¹ bij positieve gezondheid, als bij de omgevingscores is het doel om het vlak tussen de 'markers' zo groot mogelijk te krijgen.

Hieronder de link naar de manier van presenteren die de gemeente Uden heeft toegepast voor haar factsheets, de 0-meting voor het sturen op de verbeterpunten die samen met de wijken zijn vastgesteld:

<https://www.uden.nl/data/downloadables/7/0/3/6/analyse-uden-met-factsheet-per-wijk.pdf>

De gebruikte data en methoden voor deze factsheets is wat een gemeente zelf in huis heeft; het vraagt wel een beetje tijd, om je collega's op te zoeken en hen te vragen om de beschikbare data slim

¹ <https://iph.nl/>

zichtbaar te maken. Het gaat om basisregistraties als BRP, BAG etc. via geo-applicaties zoals Esri inzichtelijk gemaakt.

a. De instrumenten toegelicht

Voor zowel het sociaal domein als het ruimtelijk domein willen we de subjectieve data en de objectieve data tegenover elkaar kunnen zetten. Dat is nodig om het juiste gesprek te voeren. Is het een probleem, of wordt het als probleem ervaren? Dat zijn twee verschillende zaken. Voldoet het niet aan de wet, dan is het formeel een probleem, maar iedereen kan er vrede mee hebben. Andersom kan ook: het voldoet aan de wet maar toch zijn er klachten. Het gesprek met de degenen die het aangaat moet ervoor zorgen dat er een 'marker' komt, een te bereiken doel, waar iedereen het over eens is.

De markers zijn van belang om de vingerafdruk te kunnen herleiden naar de persoon die ze achter heeft gelaten. Je hoeft dus niet alle lijntjes en bochtjes na te tekenen of te kennen. Voor beleid geldt hetzelfde: je hoeft niet alles van iedereen te weten.

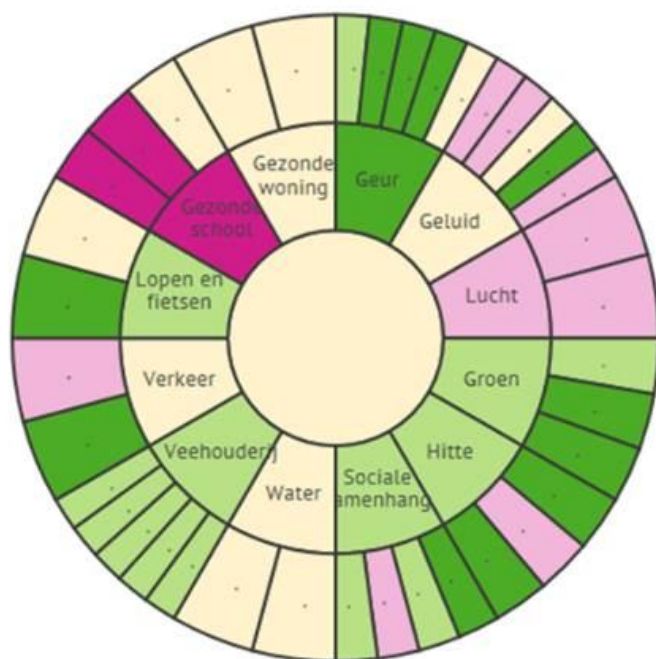
b. Eerst de omgeving.

BrOs, Brabant Omgevingsscan

De omgeving inrichten / beoordelen op basis van postcode 6pp is ruim voldoende, vaak is een schaal van postcode 4pp al voldoende. Je loopt dus geen enkel risico m.b.t. de AVG mits je de basis regels van projectie aanhoudt: minder dan 5 'hits' per postcode 6pp mag je niet laten zien op de kaart als het gaat om aantallen doelgroep te visualiseren op kaarten van je gemeente.

De inrichtingskant: BrOs: <https://brabantscan.nl/dashboard/omgevingsscan>

Deze Brabantscan is ontwikkeld door een consortium van partijen, destijds verenigd in "Brabantse Health Deal", met onder meer: GGD-Hart van Brabant, Telos, PON, gemeenten (B-5, met Uden in de plaats van 's-Hertogenbosch, als kleinste van de M7; dit ter geruststelling. Je kunt als kleintje best veel betekenen) en provincie. De BrOs bevat de subjectieve data, hoe inwoners een element beleven. De BrOs werkt met zgn. profieltaarten, zie afbeelding.

Deze profieltaarten hebben als voordeel dat je in een oogopslag ziet wat goed is / als goed beoordeeld wordt en wat niet. Dit kan prima werken als eigenstandig instrument. Of elke Brabantse gemeente een dergelijke profieltaart uit het systeem (de BrOs) kan laten destilleren, is afhankelijk van de 'dichtheid' van de enquêtes die de gemeente de GGD laat uitzetten. Je kunt namelijk de standaard dichtheid kiezen waarbij uitgegaan wordt van de wijkcodes die het CBS hanteert. Je kunt ook kiezen voor een dichtheid van de zgn. buurtcodes.

Uden kent volgens het CBS 3 wijken, ambtelijk wordt dat gezien als 3 kernen. Wat wij ambtelijk wijken noemen, noemt het CBS buurtcodes, waarvan we er 17 hebben. De factsheets van Uden, zoals eerder benoemd, gaan uit van deze 17 wijken of buurten. Om voor elke wijk / buurt ook een profieltaart te kunnen maken, moeten er dus voldoende respons zijn op uitgezette enquêtes en voldoende respons vraagt om hogere aantallen enquêtes. De aantallen moeten bovendien nog gebaseerd zijn op de inwonersaantallen van die buurten. Kortom, maatwerk afspraken maken met je eigen onderzoeksafdeling van de GGD, zodra is besloten op welke eenheid je wilt sturen. Overigens kan het soms best voldoende zijn om de wijkcodes van het CBS aan te houden.

Als je een gemeente bent met vooral veel kernen (zoals Oss), zullen de wijkcodes al gauw gelijk zijn aan de buurtcodes die je als geheel wilt zien. Als voorbeeld: de factsheets van Uden waarbij Volkel en buitengebied Volkel door ons als één geheel is beschouwd en daarmee synchroon aan de wijkcode van het CBS. Alleen voor de kern Uden zijn dus maatwerk afspraken nodig.

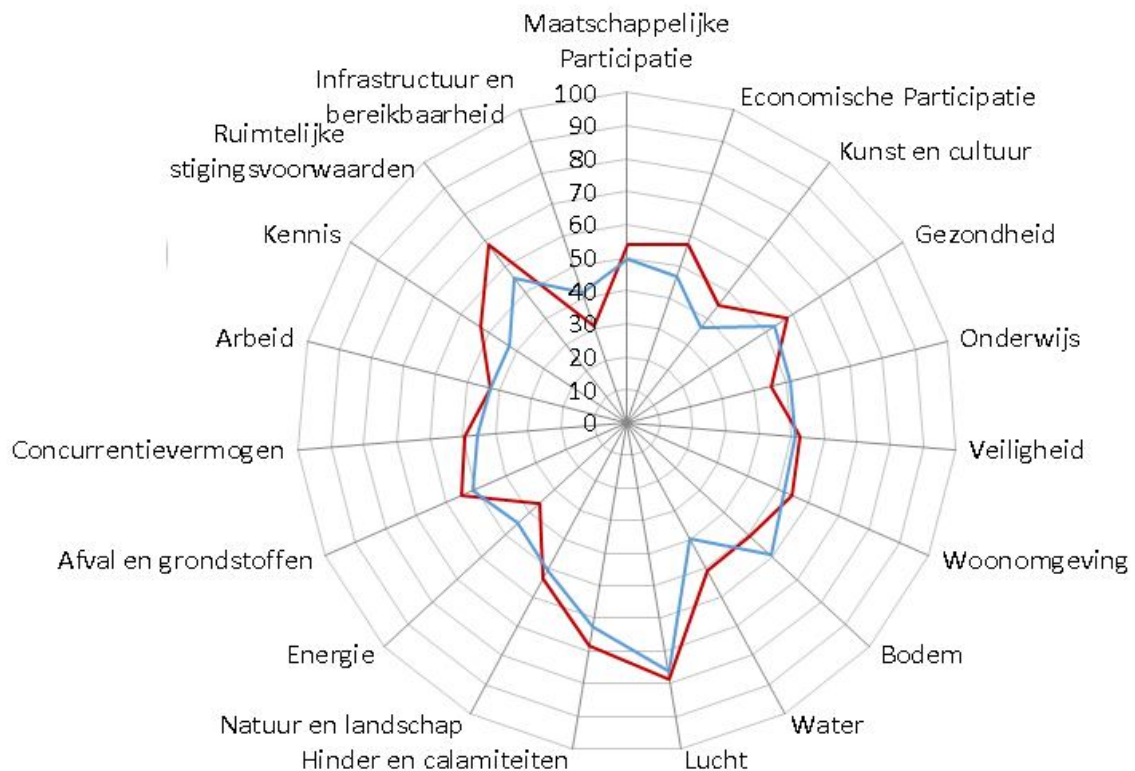
De Vlag van Brabant

De gemeente Uden geeft zelf de voorkeur aan zgn. spinnenweb-projecties en een andere indeling van de onderwerpen. Een verdeling van onderwerpen die gelijk loopt aan het instrument voor de objectieve data van de omgeving en dat wij de 'Vlag van Brabant' hebben genoemd. De afbeelding op de volgende pagina maakt duidelijk waar deze naam vandaan komt.

Omdat voor advisering over gebiedsontwikkeling, wijziging van bestemming, meer nodig is dan alleen de subjectieve data en de inrichtingskant, is dit model ontwikkeld. Alle elementen die van invloed zijn op het brede begrip gezondheid, hebben een plek gekregen in dit instrument.

Samen met Telos wordt, ook in de vorm van spinnenwebben, op 120 indicatoren (alle onderliggende elementen van de 'vlag van Brabant'), een model gerealiseerd met de objectieve data. Dit is een eerste grote stap in het ontwikkelen van instrumentarium voor de omgevingswet. De integrale afweging die nodig is – het verkrijgen van een zo groot mogelijke binnenruimte van het spinnenweb – voor zowel het gesprek tussen de diverse beleidsdomeinen als het gesprek met de stakeholders en dus ook inwoners. Onderstaand afbeelding van hoe het eruit zou kunnen gaan zien. Het eigenlijke model is namelijk nog in ontwikkeling en niet definitief opgeleverd. De rode lijn zou de subjectieve data en blauw de objectieve data kunnen verbeelden.

Als gezondheid het doel is, moet een zo groot mogelijk binnenvlak van het spinnenweb worden behaald. Dat is niet altijd mogelijk door alle onderwerpen op maximale ambitie te zetten. Een paar voorbeelden ter illustratie, we werken immers in een bestaande omgeving.

- 1) Er zijn veehouderijen die zelf, door slimme bedrijfsvoering, geen emissie hebben maar hun terrein ligt in een gebied dat vervuult wordt door fijnstof van wegverkeer. En er zijn veehouderijen in het zelfde gebied die wel veel emissie hebben. Zelfs met een luchtwasser wordt die lucht niet schoon genoeg om een gezonde score te verkrijgen Waar ga je op inzetten: de bedrijfsvoering van de boeren, inclusief investering in een luchtwasser, of ga je kiezen voor isolatie van de woningen (geluid van verkeer tegengaan) en/of verplaatsing van voorzieningen (kwetsbare bewoners / gebruikers alleen in gezonde omgeving situeren) of ga je kijken of je de weg kunt / moet omleggen?
- 2) Als de weg een provinciale weg is, wat kun je dan wel doen aan veilige routes voor langzaam verkeer? Soms is rood acceptabel op enkele punten om daarmee het totaal beter te krijgen. Want ja, dat verkeer heeft ook iets van doen met werkgelegenheid / maatschappelijke participatie. Schone lucht, optimale groene score, kan dus zorgen voor donkerrode score op de punten infrastructuur / bereikbaarheid, maatschappelijke en economische participatie.

Het gesprek met de stakeholders over zowel de feitelijke cijfers als de beleefde cijfers is nodig om samen te komen tot goede ambities die vervolgens vertaald moeten worden naar stappen om die ambities te realiseren. Volgende metingen zijn dan nodig om te monitoren of de gewenste ambitie ook wordt behaald.

c. Sociaal domein.

De Suite²

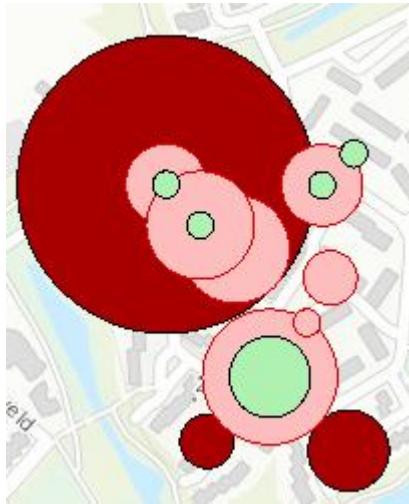
In tegenstelling tot de omgeving, beginnen we nu met de objectieve cijfers. Die zijn namelijk makkelijker. Onze 'klanten' zijn namelijk via diverse kanalen letterlijk in beeld te brengen. We kennen zie via

- De Gemeente => aanvragen vanuit sociaal domein worden geregistreerd in De Suite
- Huisartsen => zij registreren al hun klanten in HIS (huisartsen informatie systeem), KIS (keten informatie systeem) en moeten vanaf 2020 voldoen aan de wettelijke eisen van het PGO (persoonlijke gezondheidsomgeving) waarbij elke patiënt zelf bij zijn (medisch) dossier moet kunnen
- GGD => ook de GGD heeft klantdossiers, v.a. het eerste contact na de geboorte via consultatie bureau en de latere contactmomenten vanuit de Jeugdzorg verplichtingen. Deze informatie stopt na de 18de verjaardag want dan is er geen wettelijke grondslag meer om deze dossiers aan te vullen.

Hebben we daarmee alles in beeld wat we willen? Nee, want de uitruil tussen deze datastromen bestaat niet. Dat is zo geregeld vanuit de privacy wet. Is daarmee alles wat we willen weten om te kunnen sturen onmogelijk? Ook niet. We hebben voor beleid immers geen persoonlijke data nodig. Informatie op niveau van postcode 6pp (cijfers en letters, geen huisnummers) zijn voor beleid ruim voldoende. De klanten die we zelf in het sociaal domein registreren, kunnen we ook projecteren op de kaart zodat we daadwerkelijk kunnen laten zien waar onze (bewezen) kwetsbare inwoners wonen. Ook hier een verwijzing naar de factsheets: alleen in het introductiedeel is een afbeelding opgenomen van de spreiding van kwetsbare inwoners over de gemeente.

² voor gemeenten die met Centric werken, heet het De Suite; de benaming van gemeenten die met Pink werken, zal wellicht anders zijn

Op beleidsniveau, wat in huis wel gebruikt mag worden maar buitenshuis niet vertoond, zijn de onderliggende vormen van kwetsbaarheid op de kaart te projecteren. Een kleine uitsnede van een dergelijke projectie is als afbeelding opgenomen. De uitsnede is zodanig gekozen dat op geen enkele wijze de projectie is te herleiden naar individuele bewoners. Bij de projectie hanteren wij dezelfde criteria als het CBS: met minder dan 5 'hits' per postcode 6pp komt er geen informatie in beeld. Bij stapeling van de ondersteuning, wordt datzelfde criterium aangehouden, dit alles ter bescherming van de privacy van onze inwoners.

Op deze afbeelding is in groen weergegeven waar schulddienstverlening is ingezet, in lichtroze de locaties waar uitkeringen worden verstrekt en in donkerrood de inzet vanuit jeugdhulp. Dit is omdat wij al langer het gevoel hadden dat er een samenloop zou zijn tussen armoede en inzet van jeugdhulp. Stress is immers slecht voor relaties, ook die tussen ouders en kinderen. Doordat we de samenloop kunnen laten zien, kunnen we ook gaan nadenken over interventies: misschien het slim om in te zetten op armoedebeleid om zo de kosten van jeugdhulp te drukken. De knop van armoede geeft een gemeente veel meer mogelijkheden tot sturen dan de knop jeugdhulp.

De GGD-monitoren

Omdat het eerste doel van een gemeente preventie is, wilden we weten wat er aan het moment vooraf ging toen klanten zich bij ons meldden voor ondersteuning. Hoe zag hun 'gezondheid' eruit toen zijn nog niet onze klanten waren. Als we dan al de goede dingen konden doen, hadden we ondersteuning wellicht kunnen voorkomen, later hoeven inzetten of minder hoeven inzetten. Beter immers een krasje genezen dan wachten tot het een stinkende wond is. Eén op de tien Nederlanders verkeert in een zorgwekkende situatie of heeft grote kans daarin te geraken. Hoe vinden we deze mensen die kans hebben om die zorgwekkende situatie te geraken? De vraag of we alle klanten in beeld hebben die in een zorgwekkende situatie verkeren, hebben we niet meegenomen in deze analyse. Het is namelijk niet mogelijk om te meten welke vraag niet is gesteld.

De start van het analysetraject

Voor dit traject is samengewerkt met VNG-realisatie, het Data Science HUB op het JADS. Onder de noemer 'Roadmap gezondheid 2018' is een brede groep deelnemers gevonden: diverse gemeenten, GGD en een aantal onderzoeksorganisaties deden mee. We hadden als gemeenten, op basis van eerdere pilots zoals straatkubus, uit onze eigen data profielen gedestilleerd. Deze 7 profielen werden ook herkend / erkend door gemeenten in heel Nederland. Op basis van de objectieve data, onderlegger van de profielen zijn we gestart met het traject. In dit traject is veel tijd besteed aan het analyseren van de vragen die we aan onze klanten stellen: welk profiel heeft verband met welke vraag. Zijn dit standaard vragen of te standaardiseren vragen?

Uitkomst was dat onze vragen opvallend veel overeenkomsten vertoonden met de vragen van de Gezondheidsmonitor die de GGD uitzet onder de diverse doelgroepen. Dat was mazzel want dat betekent dat we analyse konden doen op onze eigen data. De GGD is immers van 'ons' als gemeente, de opgehaalde antwoorden op de monitoren mogen we dan ook als eigen data beschouwen. En toen de eerste deceptie: deze 7 profielen bleken we echter op basis van data analyse niet te kunnen aantonen.

Onze objectieve data geven een gekleurd beeld. Met een simpel voorbeeld is dat uit te leggen: er zijn wel 101 manieren om je been te breken, meestal is 6 weken gips de oplossing. Met andere woorden: wij keken naar het gips, niet naar de oorzaak van de breuk.

Anders kijken

We moeten willen leren van ervaringen uit het verleden en dat vertalen naar handvaten voor de toekomst, als we de goede dingen goed willen doen. Uit het traject bleek dat we wel de juiste vragen stelden om een goed beeld te kunnen krijgen van de 'gezondheid' van onze inwoners. Preciezer gezegd: hoe onze inwoners hun eigen 'gezondheid' beoordeelden, zat in de antwoorden op deze vragen. Wij hadden echter nog nooit iets gedaan met deze antwoorden. We hebben de antwoorden verzameld omwille van het verzamelen, als toeleverancier voor het CBS. Het werd tijd om de antwoorden te analyseren.

Hoe een zoektocht uitkomt op een ander punt dan je dacht maar waar je wel wilt zijn

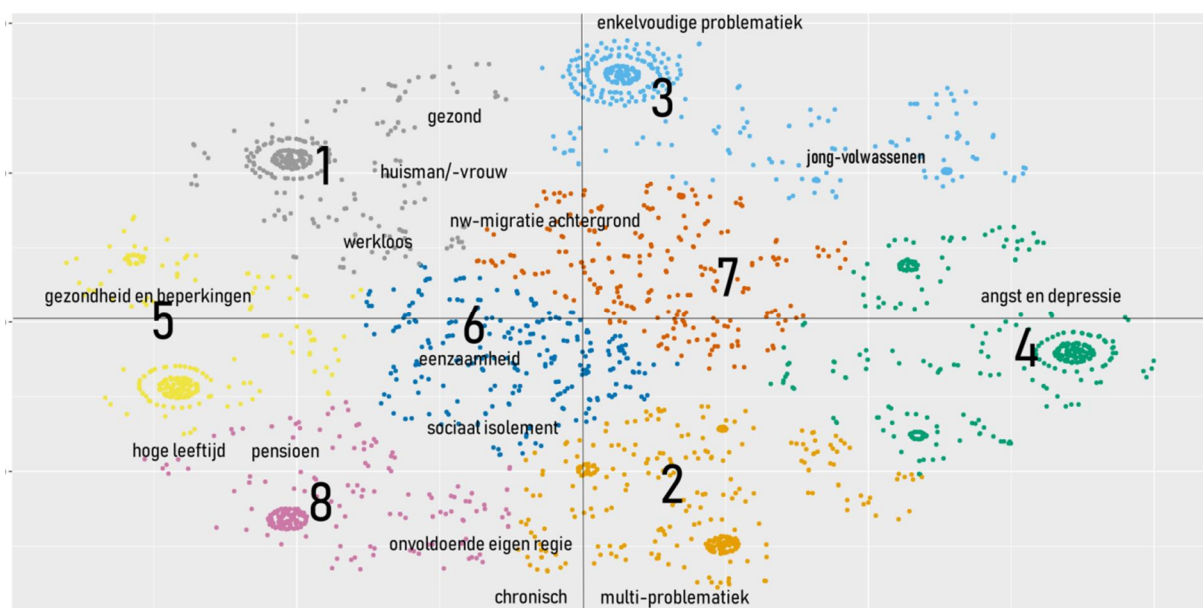
De analyse kwetsbare inwoners verschillen van de overige inwoners op alle aspecten van de gezondheid. Ze zijn vaker eenzaam, hebben een hoger risico op angst en depressie, ervaren vaker onvoldoende regie over hun eigen leven en beoordelen hun eigen gezondheid minder goed. Zij voelen zich vaker beperkt door een chronische aandoening, vanwege hun gehoor, zicht of vanwege verminderde mobiliteit. Ze zijn vaker vermoeid zonder duidelijke reden. Kennen een ongezonde leefstijl. Tot slot hebben ze te maken met een relatief hoge samenloop van uitdagingen.

Kwetsbaarheid is afgebakend aan de hand van 5 basisbouwstenen. Deze zijn vervolgens 'geladen' met 20 vragen uit de GGD Gezondheidsmonitor (features).

- I. Eenzaamheid
- II. Angst & depressie
- III. Regie over het eigen leven
- IV. Gezondheid en beperkingen (w.o. financieel rondkomen)
- V. Zinvolle dagbesteding

Het samenspel van de features dient als 'vingerafdruk' van een inwoner.

Bovenstaande afbeelding geeft de samenhang (en de verschillen) weer van de kwetsbare personen die we op de radar kregen.

Punten met eenzelfde kleur kennen in hoge mate dezelfde uitdagingen en een soortgelijk patroon in de samenloop van problematiek. Het zijn wezenlijke onderscheidende vormen van kwetsbaarheid onder de populatie met ieder een dominante kenmerk.

Hoe meer naar boven in de afbeelding (bijv. cluster 3), hoe lichter de problematiek. Links op de afbeelding ligt de focus op fysieke problematiek, rechts meer op mentaal welbevinden. In de onderste helft is de grootste samenhang in problematiek te zien.

Links onder meer de concentratie van ouderen, rechtsboven vooral de jongvolwassenen. Het linkerhelft wordt gedomineerd door de zgn. lage sociaaleconomische status (SES-rating) en de rechterhelft wordt gerekend tot de hoge SES-rating. Over het algemeen worden personen met een hoge SES-rating beschouwd als 'behoort volledig zelfredzaam te zijn'. Daarmee hebben we voor gemeenten belangrijke doelgroepen in beeld kunnen brengen.

Het meest opvallende is de overeenkomst onder kwetsbare inwoners: (een vorm van) ervaren eenzaamheid. De oorzaak van deze eenzaamheid is natuurlijk verschillend. Bij ouderen zal dat eerder verband houden met overlijden van levenspartner, bij migranten met ontheemd voelen als nieuwkomer in een onbekend land.

Eenzaamheid is echter wel de bron van zorg(-kosten). Door daar niet de juiste aandacht aan te geven, kan het ervoor zorgen dat de personen in het radarbeeld zich gaandeweg naar de kant van de multi-problematiek situaties bewegen en de daar gevonden clusters gaan vergroten. Daarbij zal de gemeente, vanuit haar taak van preventie en vanuit haar taak van het sociaal domein, met name zorg moeten dragen voor het verbeteren van de sociaaleconomische positie en de (beleving van de) gezondheid.

Voor de beschrijving van de verschijningsvormen is een aantal aspecten bekeken. Ten eerste is gekeken wat het verschil is in gezondheid en in achtergrondkenmerken tussen de kwetsbare inwoners en de overige inwoners. Vervolgens is gekeken welke gezondheidsaspecten en achtergrondkenmerken onderscheidend zijn binnen de groep kwetsbaren, dus tussen de clusters.

In de genoemde publicatie is door Uden op basis van de uitkomsten een aantal suggesties gegeven hoe te werken met deze uitkomsten.

Verrassende inzichten:

Onder de verschijningsvormen van kwetsbaarheid bevinden zich ook **gezonde** mensen, met relatief **hoge sociaal-economische status** en een betaalde baan. Hier speelt het psychisch welbevinden of vermoeidheid een grote rol.

Angst en depressie komt zowel onder inwoners met een **lage ses** als een **hoge ses** voor (bv. eenoudergezin vs burn-out)

Eenzamen ervaren de **algemene gezondheid** in de regel als **goed** (bv. **alleenstaande jongvolwassenen, vitale ouderen**)

Eenzaamheid onder personen met een **samenloop van (langdurige) uitdagingen** is al snel als **zorgwekkend te kwalificeren**. Vooral in situaties met een **slechte gezondheid** en **moeite met rondkomen** bestaat er een **grote kans** om in een **sociaal isolement** te geraken.

Multiproblematiek situaties worden vaak gekenmerkt door **angst** (en/of depressie)

Er is **nauwelijks verschil** in het aandeel kwetsbare inwoners dat **mantelzorg geeft** en het percentage overige inwoners dat **mantelzorg heeft**.

Mantelzorg heeft consequenties voor het in stand houden van een (breed) sociaal netwerk. Vermoeidheid en eenzaamheid is hier een belangrijke uitkomst met langdurige consequenties.

Meer informatie:

De verrassende uitkomst is vertaald naar publicaties, te vinden via:

iBestuur: <https://ibestuur.nl/praktijk/data-science-maakt-kwetsbare-inwoners-zichtbaar>

Binnenlands Bestuur: <https://m.binnenlandsbestuur.nl/nieuws/kwetsbaarheid-voorspellen-met-datawetenschap.230041.lynkx>

Nationale Data Podcast: <https://www.vka.nl/nationale-data-podcast/>

GitHub (algoritme): <https://github.com/VNG-Realisatie/Data-Science-Hub-SES>

Data Science Hub van VNG Realisatie: <https://forum.vng.nl>

Project beschrijving: <https://forum.vng.nl/do/folder?id=936285-666f6c646572>